

линського з погляду соціологічного, а В.І. Вернадський у зв'язку з дослідженням живої і неживої речовини.

IV. Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. В цілому, методично невірно зводити ринок землі до її купівлі-продажу. Світова практика свідчить, що найважливішими складовими ринку землі є орендні й іпотечні відносини.

Важлива обставина становлення земельного ринку, це особливості землі як речового фактора виробництва. Земля – довготерміновий і територіально нерухомий ресурс, що є загальним просторовим базисом з обмеженим просторовим ресурсом і диференціюється за якістю та місцем розташування. Приведення в дію системи економічних реформ за ланцюгом „кредитні ресурси-інвестиції-економічне зростання-доходи” сприятиме поживленню земельного ринку. Велику роль відіграє запровадження ідеї сталого, екологічно збалансованого розвитку суспільства, орієнтованого на оптимальне задоволення потреб людей, забезпечення достатньої якості життя, раціонального використання природних ресурсів, збереження довкілля, і особливо земельних ресурсів.

В перспективі буде зосереджена увага на дослідженнях еволюції форм господарювання та її ролі в забезпеченні стійкого розвитку, а також стратегічних засад стійкого розвитку АПК в області.

1. *Гришова О.А.* Економіка праці та соціально-трудова відносини: Підручник. – К.: Знання, 2004. – 535 с.

2. *Саблук П.Т.* Розвиток земельних відносин в Україні. – К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 396 с.

3. Організація виробництва і аграрного бізнесу в сільськогосподарських підприємствах. Підручник / С.П. Азізов, П.К. Канінський, В.М. Скупий / За ред.-проф. С.П. Азізова. К.: ІАЕ, 2001. – 834 с.

4. *Федоров М.М.* Економічні проблеми земельних відносин у сільському господарстві. – К.: ІАЕ, 1998. – 263 с.

5. *Трегобчук В.М.* Еколого-економічна реструктуризація та оптимізація регіональних АПК і проблеми переведення їх на модель сталого розвитку / Стратегія сталого розвитку Закарпаття: еколого-економічні та соціальні моделі // Матеріали регіональної науково-практичної конференції. – Ужгород: Патент, 2001. – 550 с.

6. *Злупко С.М.* Сутність і об'єктивність екомонології розвитку людських ресурсів / Трудовий потенціал і зайнятість: теоретичні та регіональні особливості / / Долишній М.І., Злупко С.М. та інші. – Ужгород: Карпати, 1997. – 422 с.

7. *Hazuda M.V.* Theoretical bases of land market formation.

The distinguished features of the market as a whole and land market in particular are revealed. Main elements of sterling functioning of realty market are depicted, the mechanisms of market development stimulation including land market are grounded. The topicality of the problem lies in the necessity of investigating "land market" and "land turnover" as concepts with different sense. Taking into the account that some problems are not investigated sufficiently the article deals with the question of stable social and economic development both on the governmental and regional levels.

Гловацька В.В

ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ І УТВЕРДЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

Проведено аналіз процесів становлення і утвердження сільського зеленого туризму (СЗТ). Визначено і обґрунтовано чинники СЗТ, а також виділено їх позитивні та негативні аспекти.

Ключові слова: становлення і утвердження сільського зеленого туризму, чинник, фактор.

I. Вступ. Становлення сільського зеленого туризму (СЗТ) відбувається як процес поступального (поетапного) перетворення після започаткування в соціально і організа-

ційно досконалішу систему, або по іншому, як цілеспрямований перехід з його теперішнього стану на якісно вищий рівень розвитку. Оцінюючи фазу, в якій він у цьому відношенні перебуває наразі, достатньо підстав для висновку щодо того, що оскільки СЗТ в Івано-Франківській області вже має певну історію, яка ще вимагає вивчення, та активізацію сільсько-зелено-туристичної діяльності в останні роки, можна вести мову про те, що він, як кажуть, все міцніше стає на ноги, або, по-іншому, надійно вступив у фазу (період, етап) становлення. Це підтверджується тим, що: по-перше, в країні вже діє

нормативно-правова база, у якій проявляються тенденції до її зміцнення; по-друге, безперервно збільшується чисельність сільських домогосподарств, що займаються прийомом і обслуговуванням туристів. Винятково важливим є і те, що власники краще облаштовують свої садиби, підвищують рівень обслуговування відпочиваючих тощо. По-третє, порівняно швидко зростає чисельність тих, хто надає перевагу відпочинкові у системі СЗТ. На цій підставі все більше підстав для сподівань, що вже невдовзі може настати період (етап) *утвердження СЗТ*, коли він настільки зміцнить свої позиції, що стане помітною гілкою загальнодержавної туристичної системи, яка дедалі більше набуватиме ознак індустрії відповідного призначення.

Проблемам розвитку сільського зеленого туризму приділяють увагу такі вчені як: М.М. Костриця, П.А. Горішевський, В.Х. Брус, М.В. Вишиванюк та ін. Проте, на сьогодні не визначено і не обґрунтовано позитивні та негативні сторони чинників (факторів) становлення і утвердження СЗТ.

Зокрема, на шляху підвищення соціально-економічної результативності СЗТ в умовах сільського розвитку, виведення та перетворення його у високодохідну сферу дрібного і середнього бізнесу виникає ряд проблем. У зв'язку з цим об'єктивною є необхідність якомога ефективнішого використання всіх без винятку чинників, які взаємодіють у системі його функціонування, забезпечують поступове нарощування його зростання і підвищення соціально-економічної результативності.

II. Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення впливу чинників (факторів), виділення їх позитивних і негативних аспектів, що прискорюють (гальмують) процеси становлення і утвердження СЗТ. Актуальність дослідження та наявність великої кількості теоретичних та практичних проблем, що стосуються сільського зеленого туризму, обумовили мету роботи.

III. Результати. З метою уніфікації термінології проаналізовано загальне поняття дефініції чинник (фактор).

Згідно матеріалів Інтернет енциклопедії чинник (driver) – являє собою роботу чи умову, що має прямий вплив на операційну роботу чи структуру затрат інших робіт [1].

Поняття чинник пояснюють також як умову, рушійну силу, причину будь-якого процесу, що визначає його характер або одну з основних рис [2, 766]. Синонімом чинника є категорія фактор.

На нашу думку дефініції чинника (фактора) являють собою ознаку того, що він характеризує його безпосередній вплив на здійснення певного процесу чи явища. З певною умовністю можна допустити, що не являючись матеріалізованим, сам по собі, він “матеріалізує” закладений у ньому сутнісний зміст. *Основними чинниками СЗТ слід вважати політичні, нормативно-правові, соціальні, економічні, організаційні, історико-культурні, екологічні. Вони є спільними для всіх фаз становлення і утвердження СЗТ і уточнюються стосовно потреб кожної з них.*

Оскільки кожний чинник структурно складний і об'єднує собою певну кількість елементів, що його формують, виправдано вести мову про групи чинників. У більш загальному відношенні їх структур, можна розглядати як систему, всі складові якої, виконуючи певну цільову функцію, взаємодіють між собою з метою одержання очікуваного кінцевого результату. Їх структура схематично подається на *рис. 1*.

Політичний чинник проявляється внаслідок волевиявлення свобод громадянськості через співвідношення з державною системою. З переходом України від примусового виховання радянської влади до демократичного становлення самостійної України відбувається збільшення свобод громадян. Стосовно СЗТ, як і інших видів підприємницької діяльності є гарантоване державою волевиявлення селян щодо їх участі становленні та утвердженні приватної власності, а також запровадження вільних засад підприємництва. Селянство опинившись в катастрофічній ситуації через погіршення умов життя внаслідок їх знедолення, занепаду сільського господарства почало самостійно шукати способи вирішення даної проблеми. Одним із таких способів можна вважати надання відпочивальникам послуг харчування, проживання та ін., тобто розвиток сільського зеленого туризму.

Одним з найважливіших *нормативно-правових чинників* становлення і утвердження сільського зеленого туризму покликана стати відповідна зацікавленість держави, у тому

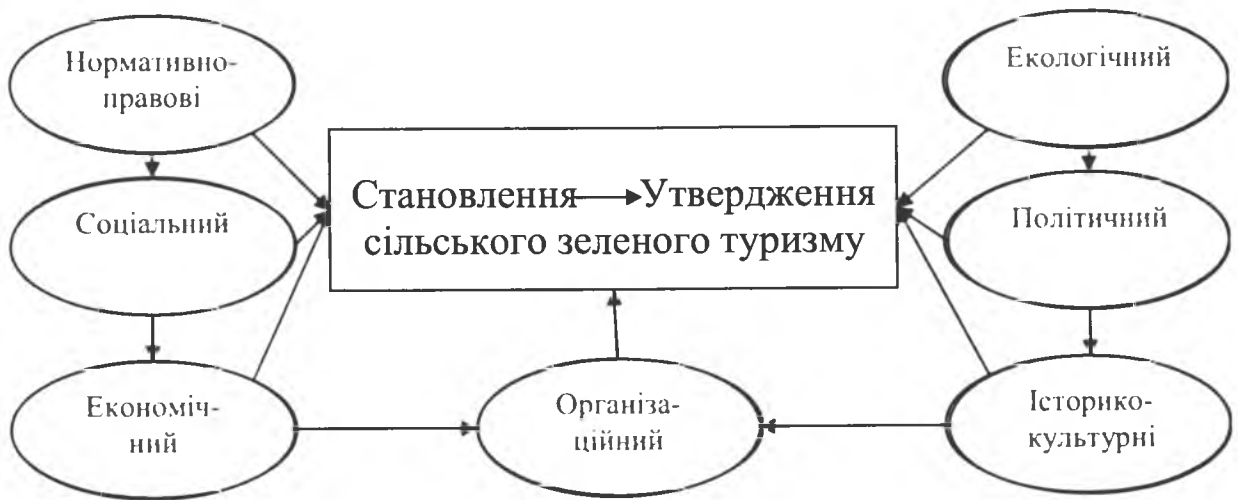

Рис. 1. Чинники становлення і утвердження сільського зеленого туризму

числі активної підтримки його правовими засадами. Така зацікавленість вітчизняної державної влади проявляється, зокрема, тим що в Законі України “Про туризм” сільський зелений туризм визначено основним пріоритетним напрямом державної політики в галузі туризму [3]. Крім того, згідно з Указами Президента України № 973/99 від 10.08.1999 р. “Про основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 р.” [4], а також № 1356/2000 від 20.12.2000 р. “Про основні засади розвитку соціальної сфери села” зазначено про “залучення приватного сектора, особливо у сільській місцевості до рекреаційно-туристичного підприємництва та підсобної діяльності у сфері туризму (сільського зеленого туризму)” [5]. З часом цей термін було закріплено у Законі України “Про особисте селянське господарство” № 742-IV від 15.05.2003 р. Відповідно ст. 1 даного Закону, селянам дозволяється надавати послуги з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму, а також визначено, що “діяльність, пов’язана з веденням особистого селянського господарства не відноситься до підприємницької” [6].

Проте, реєстрація фізичної особи як суб’єкта підприємницької діяльності значно розширює можливості власника садиби відносно збільшення видів надаваних послуг. Оподаткування власників садиб, що надають послуги по СЗТ здійснюється відповідно до Указу Президента “Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності суб’єктів малого підприємництва”.

Власники садиб які надають послуги по СЗТ підлягають оподаткуванню на загаль-

них підставах за ставкою 15% відповідно до Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” № 889-IV від 22.05.2003 р. [7]. Якщо протягом останніх дванадцяти календарних місяців сума доходу власників садиб від наданих ними послуг перевищить 300 000 гривень, то вони в обов’язковому порядку повинні зареєструватися як платники податку згідно Закону України “Про податок на додану вартість” №168 від 03.04.1997 р. [8].

Відповідно до Закону України “Про податок з доходів фізичних осіб” №889-IV від 22.05.2003 р. до складу загального місячного або річного оподаткованого доходу не включаються доходи від реалізації власником сільськогосподарської продукції, вирощеної, виробленої ним на земельних ділянках чи продукції первинної переробки в умовах ведення особистого селянського господарства без збільшення паю чи присадибної ділянки житлового будинку [9].

Крім того, оподаткування суб’єктів СЗТ регулюється органами місцевої влади. Прикладом цього може бути наступне: з метою залучення власників сільських садиб до надання послуг у сфері СЗТ, а також для збільшення кількості відпочивальників Яремчанська міська рада Івано-Франківської області встановила ставки єдиного фіксованого податку. Так, здача в найм житла власниками сільських садиб до 8 ліжко-місць оподатковується сумою 20 грн., а від 8 до 15 ліжко-місць – 50 грн., більше ж 15 ліжко-місць – 100 грн. [10]. Як показує досвід, у тому числі, опитування власників садиб, які приймають туристів, такі нормативи місцевих податків є для них прийнятні.

На даний час проходить друге читання Законопроект “Про сільський та сільський зелений туризм” розроблений В. Кафарським. Згідно даного проекту послуги по сільському зеленому туризму можуть надаватися без реєстрації власника садиби суб’єктом підприємницької діяльності. Досить чітко визначено правове регулювання в Законопроекті “Про сільський зелений туризм”, створений за ініціативою Інституту сільського розвитку та Співки сприяння розвитку сільського туризму в Україні, який теж внесений на розгляд.

У суспільному відношенні становлення і утвердження СЗТ все більше набуває значення *соціального чинника*, який сприятиме оздоровленню соціального середовища (ситуації) у сільських, гірських і передгірських місцевостях. Цьому сприятиме підвищення зайнятості на нових робочих місцях в системі сільського зеленого туризму, вирішення проблем по безробіттю, підвищення зарплати, та певне зменшення міграції молоді.

Соціальний фактор надає шанс на підвищення загальноосвітнього рівня сільського населення через спілкування з відпочивальниками, що приїжджають як з території України так і з-за кордону, що спонукає до оволодіння навичками спілкування іноземними мовами, сприяє взаємообміну думками і розширенню світогляду сільських жителів. Ріст конкуренції на ринку туристичних послуг вимагає від селян, що займаються сільським зеленим туризмом, як диверсифікації надання послуг так і постійного покращення якості надаваних послуг та різностороннього підходу до реклами.

Важливу роль відіграє естетичний аспект, який вимагає від власників садиб, що надають послуги по СЗТ дотримуватись чистоти не тільки в межах свого господарства, але й стосовно навколишнього середовища, що сприяє залученню відпочивальників до даного господарства, території.

Аналізуючи *екологічний* чинник слід відзначити більшу перевагу його позитивних сторін ніж негативних. Актуальним є те, що послуги по СЗТ можна надавати протягом цілого року навіть за несприятливих погодних умов. Особливу увагу відпочивальників привертають сільські малообжиті людьми сільські території з незадіяною природою. Сприятливим аспектом становлення і утвер-

дження СЗТ слід назвати низький рівень індустріалізації, що сприяє збереженню навколишнього середовища.

До важливих екологічних аспектів розвитку сільського зеленого туризму слід віднести:

- охорону навколишнього середовища через популяризацію форм туризму, які є сприятливими для навколишнього середовища;
- розвиток інфраструктури яка зміцнює екологічні переваги туризму (механізм утилізації сміття і відходів, будівництво очисних споруд та ін.);
- вирощування сільськогосподарської продукції без використання штучних і хімічних засобів.

Негативним аспектом екологічного чинника є сильні опади дощу, снігу, зсуви ґрунтів тощо. Найбільш істотною є проблема забруднення навколишнього середовища через шкідливі викиди в атмосферу, а також все ще ніяк не відпрацьований механізм утилізації сміття. Значної шкоди завдає неконтрольоване вирубування лісів, розведення вогнищ в непристосованих до цього місцях. Всі ці недоліки значно сповільнюють розвиток сільського зеленого туризму і негативно впливають на імідж держави, особливо в очах іноземного туриста.

Історико-культурні чинники популяризують певну територію, підкреслюючи історичні та культурні надбання наших предків, сприяють заохоченню відпочивальників. Ще з давніх часів туристів приваблювали місця багаті на цікаве історичне минуле, культурні пам’ятки та святині релігійного культу. Результативність становлення і утвердження СЗТ спостерігається саме на тих сільських територіях, розвиток яких пов’язаний з історичною спадщиною, народними традиціями, національною кухнею, та іншими надбаннями народу.

Прикладом такої території може бути Яремчанщина, Івано-Франківської області, історичне минуле якої пов’язане з такими відомими людьми як І. Франко, Б. Лепкий, М. Коцюбинський, О. Кульчицька, С. Людкевич, І. Вільде та ін. На території Яремчанської міської ради зосереджено пам’ятки архітектури ще з XVII ст., а корінне населення зберегло народні звичаї і обряди найбільш цікаві з яких гуцульська “Розколяда”, “Водохрестя”, купальське свято “Гуцульська берегиня” та ін.

Вагомим регулюючим фактором становлення і утвердження сільського зеленого туризму виступає *економічний чинник*, який включає в себе залучення інвестицій та надання пільгових кредитів, що особливо стимулює (уповільнює) діяльність СЗТ шляхом створення відповідної до потреб відпочиваючих інфраструктури. Розвиток сільського зеленого туризму є частиною внутрішніх джерел інвестицій для сільського розвитку, оскільки від надання послуг по проживанню і харчуванню та ін., селяни отримують додатковий дохід. Даний вид діяльності є додатковим джерелом доходу, але дивлячись на прогресивний процес становлення і утвердження СЗТ можна з впевненістю зазначити, що він невдовзі переросте і стане одним з основних видів діяльності на селі. Відбудеться процес “виживання” внаслідок якого одні з власників садиб шезнуть з ринку туристичних послуг, через невміння диверсифікувати надання послуг, відсутність якості та ін. ознак. Інші ж набудуть більш суттєвого значення, удосконалять знання і вміння та розширивши і сформувавши відповідну інфраструктуру свого господарства, внаслідок високої конкуренції, почнуть знижувати ціни не втрачаючи при цьому якості надання послуг. Ринок сільського зеленого туризму буде активно формуватись завдяки ціні, якій будуть відповідати якість послуг, що надаватимуть власники садиб та вміння знаходити клієнтів шляхом інтенсивної реклами. В практиці досить важливими є доступ відпочивальників до інформаційних матеріалів, буклетів, брошур, а також до мережі Інтернет. Не менш цікавим для ознайомлення з даною місцевістю є проведення виставок, ярмарок, днів села чи міста тощо. Проте, до цього часу рівень реклами стосовно послуг по СЗТ все ще знаходиться на досить низькому рівні, що значно уповільнює процеси становлення і утвердження сільського зеленого туризму.

Даний ринок послуг формується через попит і пропозицію, тому згідно з принципами маркетингу результативно формування ринку – це пристосування продукту до потреб. Вищезазначені категорії “попит” і “пропозиція” настільки залежать одна від другої, що якісний продукт впливає на попит, а той в свою чергу впливає на теперішню і майбутню ситуацію становлення і утвердження сільського зеленого туризму.

Перспективи розширення сфери зайнятості на селі пов’язують з розвитком двох процесів: першого – відродження сільськогосподарського виробництва та його трудомістких галузей і другого процесу – деаграризації сільської економіки, тобто прискореним розвитком на сільських територіях несільськогосподарських видів діяльності [11, 95].

Саме таким несільськогосподарським видом діяльності виступає сільський зелений туризм, який сприяє покращенню економічної, соціальної, демографічної, екологічної ситуації сільських поселень.

Позитивним елементом для становлення і утвердження СЗТ є утворення кооперування тобто об’єднані дії господарств в межах конкретного села чи території. Взаємодія кластерного об’єднання повинна являти собою безперервний процес пристосування до умов, що змінюються, а сама процедура співробітництва має бути дуже гнучкою і забезпечувати швидку реакцію на зміну ринкової кон’юнктури [12, 52].

Прикладом першого кластера по сільському зеленому туризму в Україні є кооперування в селищі Гриців Хмельницької області. На Івано-Франківщині створено Косівську районну туристичну Асоціацію “Гуцулія”, до складу якої входять власники садиб, підприємці, власники пансіонатів, перевізники, гіді, екскурсіводи. Головною метою діяльності Асоціації є підтримка розвитку туристичної галузі регіону, через надання консультацій та практичних порад, проведення тренінгів для підвищення професійного рівня власників садиб, опрацювання та видання інформаційних матеріалів (путівників, брошур тощо), створення сприятливих умов для відпочивальників, здійснення категоризації стосовно надання послуг по СЗТ та ін. [13]. Дані об’єднання сприяють швидким темпам утвердження сільського зеленого туризму через зростання зайнятості населення, створення додаткових робочих місць, поліпшення якості життя, що припиняє міграцію молоді, покращує демографічну ситуацію регіону та ін.

Внаслідок зростання вимог з боку споживачів туристичних послуг, а також виникнення все більшої кількості конкуруючих власників садиб, їм необхідно постійно вдосконалювати пропозицію надання послуг. Велике значення для становлення і утверджен-

ня СЗТ має підготовка селян стосовно якості надання послуг відпочивальникам, тобто слід володіти елементарними знаннями, як розпочати і розвивати даний вид діяльності (його організація, маркетинг, вкладення інвестицій тощо). Для підвищення професійного рівня власників садиб, на території Яремчанської міської ради створено школу агентів та “Бізнес-центр”, який готує екскурсоводів зі знанням іноземних мов, надає консультації з питань реєстрації підприємницької діяльності, пропонує навчальні програми по бізнес-плануванню, сприяє організації бізнесу в “зеленому” туризмі [14].

Найважливішим завданням держави відносно села, сільського господарства та сільського розвитку є підвищення життєвого рівня сільського населення шляхом призупинення зниження доходів сільських родин внаслідок створення нових робочих місць.

При всьому тому, що всі чинники (фактори) розвитку сільського зеленого туризму з певною умовністю можна вважати відносно рівнозначними (в розумінні їх незамінності одного іншим) все ж визначальним серед них виправдано вважати *організаційний чинник*. Тому, що складна система (а СЗТ є саме такою системою) може ефективно функціонувати лише за умови її вмілої організації. При цьому передбачається, що найкращий кінцевий результат може бути досягнутий лише, якщо буде добре організована кожна окремо взята підсистема та їх взаємодія. Складність *організації* СЗТ зумовлюється тим, що вона являє собою багатокomпонентну підсистему. Її найважливішими складовими є:

- структурна побудова системи, під якою у даному випадку розуміється найбільш доцільна сукупність компонентів, які її формують;

- кадрове забезпечення організації управління, тобто підбір керівників і спеціалістів здатних забезпечити ефективне функціонування СЗТ;

- організація розвитку сільського зеленого туризму на кластерних засадах;

- удосконалення нормативно-правової бази, здійснення організаційної і матеріальної підтримки з боку держави;

- виведення реклами на професійно вищий рівень.

IV. Висновки. Характеризуючи вище зазначені чинники (фактори) становлення і ут-

вердження СЗТ слід зазначити, що *одержання очікуваних результатів від туристичної діяльності відбудеться тільки в разі їх взаємодії, комплексності, системності*. У даному випадку, тобто стосовно СЗТ, це означає, що вся без винятку організаційна робота в туристичній сфері, характер її здійснення, моніторинг туристичної діяльності, аналіз результативності та інші складові сільського зеленого туризму повинні являти собою організаційну і соціально-виробничу систему у якій кожний з зазначених вище чинників (факторів) являтиме собою окрему підсистему. Кожна з них виконує властиву їй функцію, по-різному впливає на перебіг і результативність СЗТ, підвищує або знижує (гальмує) позитивний прояв інших підсистем. Для досягнення найкращих результатів СЗТ він повинен бути організований таким чином, щоб відповідати, щонайменше двом групам вимог. З одного боку кожний з зазначених вище чинників (факторів) повинен бути всебічно опрацьований в соціально-економічному відношеннях, бо лише за цих обставин він зможе найкращим чином реалізувати закладений в ньому потенціал. З іншого боку всі без винятку чинники (фактори) повинні бути настільки взаємоузгоджені і діяли б настільки ефективно, щоб їх сумарний потенціал забезпечував одержання достатньої високої синергетичної віддачі.

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki>

2. Новий тлумачний словник української мови: У 3 т. – Т 3. – К.: В-цтво “Аконіт”, 2006.

3. Закон України “Про внесення змін до Закону України” “Про туризм” (ВВР) № 1282-IV від 18.11.2003, ст.180

4. Указ Президента України “Про основні напрями розвитку туризму в Україні до 2010 р.” № 973/99 від 10.08.1999 р.

5. Указ Президента України “Про основні засади розвитку соціальної сфери села” № 1356/2000 від 20.12.2000

6. Закон України “Про особисте селянське господарство” № 742-IV від 15.05.2003 р.

7. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” № 889-IV від 22.05.2003 р. п. 7.1

8. Закон України “Про податок на додану вартість” № 168/97-ВР від 03.04.1997 р.

9. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” № 889-IV від 22.05.2003 р. п. 4.3.36

10. Рішення Яремчанської міської ради Івано-Франківської області № 64-8/2003 від 23.04.2003 р. п. 51, п. 52

11. Прокопа І.В. Соціальні аспекти розвитку сільських територій // Соціально-економічні проблеми роз-

витку українського села і сільських територій: Матеріали Сьомих річних зборів Всеукраїнського конгр. вчен. економістів-аграрників, Київ, 9-10 лист. 2005 р. / Редкол.: П.Т. Саблук та ін. – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2005. – 710 с.

12. Костриця М.М. Етноісторичний туристичний кластер “Древлянська земля”: ресурси та економічний механізм функціонування: Монографія / За ред. проф. С.І. Ходаківського. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 76 с.

13. Статут Косіської районної туристичної Асоціації

“Гуцулія” від 20.02.2003, КРТА “Гуцулія” Івано-Франківська обл. м. Косів, вул. Незалежності 55.

14. www.varemche.if.ua // Яремче. Туристичний путівник.

We have analysed the processes of formation and consolidation of the rural green tourism. We have defined and proved the determinants (factors) of the rural green tourism and also marked out their positive and negative aspects.

Кропельницька С.О.

ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВІДРОДЖЕННЯ НАРОДНИХ ХУДОЖНІХ ПРОМИСЛІВ У НОВИХ ВИРОБНИЧИХ СИСТЕМАХ

В статті досліджується проблема відродження народних художніх промислів. Проаналізовано основні економічні передумови формування галузі та сучасний стан і тенденції її розвитку в нових виробничих системах.

I. Вступ. Серед багатьох галузей народного господарства велике значення в забезпеченні зростаючого попиту на предмети народного споживання мають народні художні промисли. Це виробництво, традиційне для місцевої промисловості, оскільки їй належить монопольна роль у вишукуванні ресурсів народної творчості і розвитку її напрямів.

Україна здавна славилась високим рівнем розвитку народного декоративного мистецтва. Творча ініціатива українського народу зберегла і донесла до нас величезну спадщину художніх форм, орнаментальних мотивів високої майстерності і виключної виразності, які втілюються у барвистих килимах, декоративних тканинах і вишивках, виробках з різьбою по дереву, кераміці, підлаковому розпису та інших виробках народних умільців [1, 19].

Завдяки підвищенню добробуту населення збільшуються і потреби у виробках народного мистецтва, особливо ручного ткацтва, художньої кераміки.

II. Постановка завдання. Методологія організації та функціонування, а також проблеми розвитку промисловості регіону в цілому досліджувалися у працях багатьох вітчизняних економістів: П.П. Борщевського, В.М. Гейця, Б.М. Данилишина, І.І. Лукінова, С.Ф. Покропівного, Т.С. Хачатурова, Д.В. Бабиченко, Л.О. Ніжинської,

Л.Я. Цижовкіної, Л.В. Мішина та інших. Однак в Україні на теперішній час склалась така економічна ситуація, коли потреби подальшого розвитку промисловості в ринкових умовах вимагають більш глибокого дослідження цього питання.

Зокрема, недостатньо досліджені проблеми вибору ефективних моделей реструктуризації промисловості, організації виробництва, особливо в регіоні, необґрунтовані підходи до її здійснення та взаємозв'язок з системними показниками, теоретично не обґрунтовано механізм підвищення рівня ефективності функціонування системи розвитку промислового виробництва регіону як цілісної, відкритої, динамічної системи та окремих галузей як її підсистем, і зокрема, такої галузі як народні промисли. Остання на сьогоднішній момент практично зникла як галузь взагалі, оскільки її виробництво занепало в силу того, що потребувало особливих умов, які б забезпечили її функціонування. Тому постала потреба критично оцінити економічні передумови формування галузі народних художніх промислів (НХП), які можуть сприяти її відродженню та подальшому розвитку в нових економічних умовах.

III. Результати. Для регіону характерне внутрішнє господарське сполучення, що формується під впливом об'єктивного закону – територіального поділу праці. Ця єдність визначається територіально-господарською основою регіону – територіально-виробничим регіональним господарським комплексом. Конкретним проявом комплексного підходу є формування територіально-виробничих систем.